

Bijlage

Achtergrondinformatie bij totaalbeelden IBT 2019

Kenmerk: 2019/0119325

Toelichting werkwijze totaalbeelden

Kleur domeinen

Per domein hebben wij de kleuren groen, oranje of rood toegekend. Bij groen blijven wij als toezichthouder op afstand. Bij oranje en rood zijn er risico's en willen we de vinger meer aan de pols houden, onder andere door frequenter overleg te voeren.

Voor het domein financiën geldt dat wij u, in het kader van ons financieel toezicht, in december 2018 geïnformeerd hebben of u in 2019 onder repressief of preventief toezicht valt. In het geval van preventief toezicht, is de score op IBT-financiën rood. Bij repressief toezicht zijn groen en oranje mogelijk.

Kleur totaalbeeld

Ook het totaalbeeld zelf heeft een kleur (eindkleur). Dat is het gewogen gemiddelde van de verschillende domeinen.

Uiteraard is een goede uitvoering van taken op alle domeinen van belang. Om recht te doen aan de verschillen hebben we ervoor gekozen om bij het bepalen van de eindkleur de domeinen verschillend mee te laten wegen:

- Financiën weegt het zwaarst (gewicht 3), omdat dit doorwerkt op alle gemeentelijke beleidsterreinen.
- Wabo en Wro wegen middelzwaar (gewicht 2 per domein). Wabo, omdat dit de gezondheid en veiligheid betreft en dit domein sinds 1 oktober 2012 ook flink is uitgebreid door overdracht van de taken van de Inspectie Leefomgeving en Transport. Wro, vanwege de grote invloed op de leefomgeving en de provinciale belangen die hiermee gemoeid zijn.
- Informatie- & archiefbeheer en huisvesting statushouders wegen het minst zwaar (gewicht 1 per domein).

De eindkleur bepalen we door een optelsom van de scores op de domeinen:

- Een groen domein levert geen punten op.
- Een oranje domein telt voor 1, 2 of 3 punten: 1 punt voor archief en huisvesting statushouders, 2 punten voor Wabo en Wro, 3 punten voor financiën.
- Een rood domein verdubbelt de punten: 2 voor archief en huisvesting statushouders, 4 voor Wabo en Wro, en 6 voor financiën.
- Bij een totaal van 5 tot en met 9 punten is de kleur van het totaalbeeld oranje, en bij 10 of meer punten wordt het rood.

Rekenvoorbeeld: Een gemeente die oranje scoort op financiën (3 punten) en archief (1 punt), en op de overige domeinen groen, heeft een totaal van 4 punten en zal een groene eindkleur krijgen. Een gemeente die rood scoort op Wabo (4 punten), oranje op huisvesting statushouders (1 punt) en op de overige domeinen groen, heeft een totaal van 5 punten en zal een oranje eindkleur krijgen.

Ontwikkelingen op de domeinen

Op sommige toezichtdomeinen zijn relevante ontwikkelingen gaande die wij hierna schetsen.

Financiën

Het sociaal domein blijft een groot negatief effect hebben op de begrotingen van de gemeenten. De positieve effecten van de aantrekkende economie zoals een hogere algemene uitkering gemeentefonds worden voor een groot deel ingehaald door de negatieve effecten in het sociaal domein. Als gevolg hiervan kunnen gemeenten minder uitgeven aan andere terreinen zoals IBP (energietransitie, duurzaamheid etc.) en het fysieke domein.

Meerdere gemeenten hebben de begroting 2019 niet sluitend en moeten het hebben van een sluitend meerjarenperspectief (uiterlijk in 2022 een positief saldo hebben).

De ontwikkelingen in het sociaal domein werken door in het toezichtbeeld op het domein financiën. Elf gemeenten hebben dit jaar groen gescoord. Dat zijn er drie minder dan vorig jaar. In 2019 staat één gemeente onder preventief toezicht, hetgeen betekent dat deze gemeente voor het domein financiën rood scoort in het IBT beeld.

Wabo

Eind 2018 is het toezichtkader IBT Wabo aangepast. In de aangepaste versie van het toezichtkader ligt de nadruk op een sluitende beleids- en uitvoeringscyclus. Naast de beleids- en uitvoeringscyclus zijn de gemeenten in 2019 getoetst op de risicothema's besluitvorming en Kwaliteitsverordening VTH en het opvolgen van verbeterafspraken. De gemeenten zijn in 2018 op verschillende manieren meegenomen in de aanpassing van het toezichtkader.

In 2019 zijn 17 gemeenten groen en 8 gemeenten oranje verklaard (in 2018 resp. 23 groen en 2 oranje). Veel gemeenten in Overijssel hebben geen actueel en meetbaar Wabo-beleid, met uitzondering voor milieu. Een aantal gemeenten heeft de beleidscapaciteit in 2018 ingezet voor de ontwikkeling van de omgevingsdiensten, waardoor verbetering van Wabo beleid niet heeft plaatsgevonden.

Voor 2019 heeft IBT Wabo met alle gemeenten verbeterafspraken gemaakt. IBT Wabo acht de meeste gemeenten in staat om deze verbeterpunten adequaat door te voeren.

Wro

De provincie is zich aan het voorbereiden op de komst van de Omgevingswet. In het kader daarvan is het IBT beeld Wro versoepeld en is alleen daar getoetst waar dat ook wettelijk gevraagd wordt. Dit betekent dat de IBT beelden over 2018 makkelijker leesbaar zijn en inzoomen op de wettelijke verplichte eisen die aan een gemeente gesteld worden. Ook geheel in lijn met de omgevingswet is er een toets op structuurvisies op weg naar de omgevingswet. Een gemeente scoort positief indien er een actuele structuurvisie is, of in plaats daarvan de uren van actualisatie ingezet worden om te komen tot een omgevingsvisie, een verplicht instrument onder de omgevingswet. Daarom scoren in 2018 alleen Almelo en Hengelo onvoldoende op Wro. Beide gemeentes hebben nog hun structuurvisie op orde, nog hebben zij deze capaciteit voldoende ingezet om te komen tot een omgevingsvisie.

Informatie- en archiefbeheer

Veel gemeenten zijn bezig met implementatie van een volgende generatie digitale systemen in hun organisatie. Digitalisering krijgt steeds beter vorm, met meer aandacht voor duurzame digitale archivering.

Door het niet onder controle krijgen van de gevolgen van een calamiteit (wateroverlast als gevolg van een hoosbui) in de archiefbewaarplaats wordt het toezicht op één gemeente geïntensiveerd. Alle overige gemeenten blijven groen, zij het met aandachtspunten.

Bijna alle gemeenten worstelen met de AVG. De eisen goed doorvoeren in digitale systemen en werkcultuur heeft veel aandacht gevraagd en vraagt dat nog steeds.

Wij constateren dat enkele gemeenten moeite hebben met het nakomen van de eisen die gelden voor het beheren van oud-archief: klimaatbeheersing en het niet volledig voldoen aan de eisen voor overdracht van archieven na 20 jaar, zijn hierbij de belangrijkste onderwerpen.

De minister van OCW heeft in de zomer van 2018 laten weten dat hij van mening is dat gemeenschappelijke regelingen, zoals het Historisch Centrum Overijssel (HCO), alleen nog maar (archief)diensten mogen verlenen aan deelnemers van de regeling. Deze mededeling heeft ertoe geleid dat het HCO archiefdienstverlening op basis van inhuur aan enkele gemeenten heeft opgezegd. Dit betekent dat enkele gemeenten niet langer meer een beroep kunnen doen op een gemeentelijke archiefinspecteur en dat daarnaast meerdere gemeenten op zoek gaan naar een eigen, individuele oplossing voor een e-depot (een digitale archiefbewaarplaats voor de lange termijn). De door de provincie en het HCO ingezette weg naar een centrale voorziening voor digitaal archiveren voor alle Overijsselse gemeenten wordt hiermee noodgedwongen verlaten.

Huisvesting statushouders

De taakstelling voor de huisvesting van statushouders heeft de afgelopen jaren een grote inzet van gemeenten gevraagd om te kunnen blijven voldoen aan de wettelijk opgelegde taakstelling. Één gemeente heeft over 2018 de oranje kleur gekregen. De rest van de gemeentes kleurt groen op dit domein.